

Tuomas Hoppu: Jääkärit Saksan tiellä. Jääkäreiden tarina kirjeiden ja päiväkirjojen valossa. Postimuseo. Hämeen Kirjapaino Oy, Tampere 2016, 265 s.

JP 27 jääkärien vaiheet Saksassa heidän itsensä kertomana

Historiantutkimuksessa on yleistynyt lähestymistapa, jossa tapahtumia tarkastellaan niissä mukana olleiden henkilökohtaisten kokemusten ja kohtaloiden kautta.

Filosofian tohtori **Tuomas Hoppu** on tarttunut jääkäriaiheeseen. Postimuseo on julkaissut Hopun kirjoittaman kirjan *Jääkärit Saksan tiellä – Jääkäreiden tarina kirjeiden ja päiväkirjojen valossa*.

Kirja kertoo jääkärikoulutukseen lähteneiden nuorukaisten vaiheista ja keskittyy heidän oloonsa Saksassa vuosina 1915–1918 ja heidän henkilökohtaisiin kokemuksiinsa näiden vuosien aikana. Lähdeaineiston muodostavat joukko jääkärien kirjeitä sekä noin 20 Saksassa pidettyä päiväkirjaa. Päiväkirjat osoittautuivat lopulta antoisimmiksi lähteiksi. Erityismaininnan ansaitsee Birger Lembergin laaja ja huolellisesti dokumentoitu päiväkirja, jossa on n. 300 sivua koneella kirjoitettua tekstiä. Lähteet ovat siis alkuperäistä aikalaisaineistoa ja esimerkiksi myöhempiä jääkäreiden haastatteluja ei ole tutkimuksessa käytetty.

Päiväkirjoista ja kirjeistä välittyvät joukon tunnelmat ja mielialat koulutuksessa, rintamalla ja vapaa-aikana. Niistä huokuvat sotilaiden syvimät tunnot, mielialat vaihtelevat toivosta epätoivoon, pettymyksestä ilon hetkiin. Nuorukaiset olivat myös huolissaan kotiväestä ja omaisten kohtalosta. Kirjeyhteys kotiin oli tärkeätä jos sen takia, että kotiväelle saatiin tietoa kirjeen lähettäjän elossa olosta. Pientä päivärahaa nauttiville koulutettaville ja myöhemmille sotilaille kotoa tulleet raha- ja pakettilähetykset tarjosivat mahdollisuuden tarpeelliseen lisäravintoon ja lomailuun kasarmien ulkopuolella. Kirjeet kotiin olivat usein tosiasiota kaunistelevia kotiväen rauhoittamiseksi. Päiväkirjoissa

ja jääkärien keskinäisessä kirjeenvaihdossa (sadan vuoden takaisessa sosiaalisessa mediassa!) vieraila mailla olon raskaus ja karuus tulevat selvemmin esiin. Rintamavaiheesta koetut tappiot panivat monet jopa epäilemään sitä, taisteltiinko siellä lopulta Suomen vai Saksan puolesta. Kokemukset aiheuttivat monelle ahdistuneisuutta, yhteys lähtiessä koettuun innostukseen isänmaan pelastamiseksi oli ajoittain hyvinkin ohut.

Uutta tietoa yksityisarkistoista

Kirjassa käytetyt lähteet ovat suurelta osin yksityisistä arkistoista, joita ei ole aikaisemmissa tutkimuksissa hyödynnetty. Siksi ei olekaan yllättävää, että tutkimus tuo jääkäreistä esiin myös uutta tietoa, kokonaan uutta tai aiemmin tunnettua syvennäen. Etujoukkona Saksaan lähteneet Pfadfinder-kurssilaiset turhautuivat odotteluun ja asioiden tapahtumattomuuteen. Kirjeistä ja päiväkirjoista käykin ilmi, että tämä joukko hajaantui aika perusteellisesti: tapahtui ennenaikaista Suomeen paluuta sekä siirtymistä Ruotsiin (ja vaikuttamista sieltä käsin). Aineisto myös kertoo, että jääkäriliike paljastui jo hyvin varhain venäläisille. Kaikkia paljastuneita ei tosin heti pidätetty, vaan heitä tarkkailtiin ilmeisesti muiden osallisten paljastamiseksi. On myös esimerkkejä venäläisten vastatoimista paljastuneiden suhteen, mm. omaisuustakavarikkoja. Omaisiin kohdistuneita rankaisutoimia ei kuitenkaan juuri esiintynyt. Jääkärit pyrkivät myös vaikuttamaan Suomen eduskuntaan, jotta se ottaisi vahvan otteen liikkeen hallinnoinnissa. Tavoitteena oli vähentää Saksan vaikutusta jääkäreihin ja nopeuttaa heidän Suomeen paluutaan. Konkreettisen esimerkkinä tästä oli vuonna 1916 eduskuntaan valitun silloisen pfad-

finder jääkäri Eirik Hornborgin osallistuminen eduskunnan työskentelyyn, heti kun se ensimmäisen kerran kokoontui huhtikuussa 1917 maaliskuun vallankumouksen tapahtuttua Venäjällä.

Hopun kirjan fokus on jääkärien Saksassa viettämässä ajassa. Saadaan kuva heidän isänmaallisuudestaan, innostaan ja toiveikkuudesta valmistauduttaessa isänmaalle tärkeään tehtävään, mutta myös koti-ikävästä, ajoittaisesta epätoivosta sekä yllätyksenä tulleista rankoista rintamatehtävistä vieraila mailla ja näistä aiheutuneesta sotaväsymyksestä. Hoppu kertoo kirjansa esipuheessa, että hänen tavoitteenaan ei ole ollut kirjoittaa laajaa, kaiken kattavaa jääkäri liikkeen historiasta, koska kaksi laadukasta sellaista on jo olemassa (Matti Lauerman teos vuodelta 1966 ja Matti Lackmanin tuoreempi teos vuodelta 2000). Tutkittavaa jääkäri liikkeessä kuitenkin edelleen on, mm. uutta lähdemateriaalia löytyy jatkuvasti. Siksi Hopun mielestä nyt kaivataan yksityiskohtaista paneutumista liikkeen eri osa-alueisiin. Hoppu itse on toteuttanut tätä ajattelua tarkastelemalla asioita inhimillisestä näkökulmasta, kirjoittamalla jääkäreistä heidän ulkomaisen koulutus- ja rintama-aikansa henkisen historian.

FT Tuomas Hopun kirja on tutkimukseen perustuva historiateos. Kirjan kustantaja Postimuseo tavoittelee kuitenkin laajempaa lukijakuntaa kuin pelkästään jääkäri- ja sotahistorian tutkijat ja harrastajat. Kirjan ulkoasu on tyylikäs muotoa ja taittoa myöten. Kuvia on noin 200, osa niistä värillisiä. Ei olisi ihme, jos kirjasta muodostuisi suosittu lahja- ja muistamisine isänmaallisesti ajattelevien henkilöiden keskuudessa.

TEKSTI: **Ilkka Virtanen**